

10. Sebevraždy podle krajů a okresů

Sebevražednost má odlišnou úroveň rovněž z územního pohledu. V následujícím textu jsou údaje přepočteny na územní strukturu platnou od roku 2000 (14 krajů) včetně změny k 1.1.2005 (přesun 25 obcí z kraje Vysočina do Jihomoravského kraje a 3 obcí z Moravskoslezského do Olomouckého kraje). Jednotlivé kraje se v míře sebevražednosti vyjádřené počtem sebevražd na 100 tis. obyvatel mezi sebou odlišují a některé z nich mají postavení dle výše tohoto ukazatele v čase poměrně stabilní.

Ze základního rozdělení na Čechy a Moravu se Slezskem (zařazení krajů do příslušné „země“ je podle krajského města) vyplývá, že i v sledovaném období zůstává větší sebevražednost v Čechách, ovšem diference je opět proti předchozímu pětiletému úseku menší (za roky 1991-1995 byla 2,5 sebevražd na 100 tis. obyvatel, v hodnoceném období již jen 0,3).

Krajem s nejmenší sebevražedností je trvale Vysočina a také Jihomoravský kraj má nízkou hodnotu trvale (v prvním období třetí, pak již stále druhou nejnižší). U dalších krajů bylo ve čtyřech pětiletích pořadí proměnlivé, byly jak mezi kraji s nízkou, tak i vysokou sebevražedností. Ve dvou posledních obdobích byla nejvyšší hodnota v kraji Olomouckém.

V žádném kraji nebyla relativní sebevražednost v hodnoceném období větší než v kterémkoliv srovnávaném předchozím období, proti rokům 2001-2005 byl největší pokles v Jihočeském kraji (o 22 %), nejmenší v Karlovarském kraji (o 2 %).

Sebevraždy na 100 tis. obyvatel podle krajů (průměrný roční počet)

ČR, kraj	2006-2010	Rozdíl 2006-2010 / 2001-2005	Index v % 2006-2010 / 2001-2005
ČR	13,7	-2,0	87,1
Čechy	13,8	-2,2	86,2
Hl.m.Praha	13,1	-1,8	88,1
Středočeský	13,9	-1,5	90,4
Jihočeský	13,3	-3,7	78,4
Plzeňský	14,7	-2,2	87,0
Karlovarský	15,6	-0,3	98,2
Ústecký	14,6	-2,7	84,4
Liberecký	13,1	-3,3	80,0
Královéhradecký	14,2	-1,6	89,7
Pardubický	13,0	-3,2	80,3
Morava a Slezsko	13,5	-1,8	88,4
Vysočina	10,9	-1,6	87,5
Jihomoravský	11,8	-1,6	87,9
Olomoucký	16,2	-1,5	91,5
Zlínský	14,8	-1,3	91,7
Moravskoslezský	14,0	-2,3	86,1

Předchozí srovnání je určitou měrou ovlivněno odlišnou věkovou strukturou obyvatelstva event. i různým poměrem pohlaví v populaci daných území. Pro vyloučení těchto faktorů byly vypočteny standardizované údaje a zároveň byl výpočet na 100 tis. obyvatel modifikován jen na obyvatelstvo ve věku 8 a více roků (věk, od kterého byla úmrtí jako sebevraždy zaznamenány).

Výše uvedené úpravy výpočtu relativních ukazatelů sebevražednosti zásadní změny ve srovnání krajů nepřinesly – nejen, že se nezměnilo zařazení krajů mezi ty, které mají hodnoty největší a nejmenší, ale až na nepočtené a zároveň nevelké výjimky se neměnilo ani pořadí krajů.

Sebevraždy na 100 tis. obyvatel ve věku 8 a více roků podle krajů
(standardizované údaje podle struktury podle věku a pohlaví ČR k 1.7.2010)

Kraj	Průměrné roční údaje 2006-2010	Rozdíl 2006-2010 / 2001-2005	Index v % 2006-2010 / 2001-2005	Pořadí podle výše ukazatele				
				1991 - 1995	1996 - 2000	2001 - 2005	2006 - 2010	2006-2010 nestandardizované údaje
Hl.m.Praha	13,8	-2,1	86,8	4	9	3	3	5
Středočeský	15,4	-1,7	90,3	5	4	4	7	7
Jihočeský	14,5	-4,8	75,2	2	3	11	6	6
Plzeňský	16,0	-3,5	81,9	10	6	12	10	11
Karlovarský	17,4	-1,3	93,2	14	14	9	13	13
Ústecký	16,4	-3,7	81,5	13	11	14	12	10
Liberecký	14,4	-4,5	76,4	12	12	10	5	4
Královéhradecký	15,4	-2,3	87,2	11	7	5	9	9
Pardubický	14,4	-4,0	78,4	9	5	7	4	3
Vysočina	11,8	-2,0	85,6	1	1	1	1	1
Jihomoravský	13,0	-2,1	86,0	3	2	2	2	2
Olomoucký	17,7	-2,4	88,0	6	10	13	14	14
Zlínský	16,3	-1,8	90,2	7	8	6	11	12
Moravskoslezský	15,4	-3,0	83,5	8	13	8	8	8

Ze srovnatelných údajů vyplývá, že územím s nejmenší sebevražděností byly v hodnoceném období posledních pěti let Vysočina, Jihomoravský kraj, Praha. Naproti tomu zvýšená sebevražděnost zůstává hlavně v Plzeňském, nově Zlínském a Karlovarském kraji. Nejvyšší hodnota je v kraji Olomouckém, přičemž již v minulém období byla vysoká, druhá největší. Oproti předchozím pětiletým obdobím se dále snížil rozptyl hodnot údajů jednotlivých krajů, tedy rozdíly mezi kraji se zmenšily.

Ze srovnávání sebevražděnosti jednotlivých krajů podle pohlaví vyplývá, že postavení některých krajů na škále podle velikosti ukazatele je obdobné, u některých ale výrazně odlišné. Tak např. Vysočina a Jihomoravský kraj mají nízkou sebevražděnost u obou pohlaví, stejně jako Olomoucký kraj vysokou. Naproti tomu u Hl. m. Prahy, Karlovarského a Moravskoslezského kraje je postavení v pořadí sebevražděnosti mužů a žen zcela odlišné, přičemž ve všech těchto případech byla situace obdobná i za roky 2001-2005 event. i za delší období.

Sebevraždy na 100 tis. obyvatel ve věku 8 a více roků podle pohlaví a krajů
(standardizované údaje podle věkové struktury uvedeného pohlaví v ČR k 1.7.2010)

Kraj	Průměrné roční údaje 2006-2010	Rozdíl 2006-2010 / 2001-2005	Index v % 2006-2010 / 2001-2005	Pořadí podle výše ukazatele			
				1991 - 1995	1996 - 2000	2001 - 2005	2006 - 2010
Muži							
Hl.m.Praha	21,9	-2,9	88,2	2	5	2	2
Středočeský	26,5	-1,9	93,2	4	4	4	9
Jihočeský	23,8	-6,2	79,3	3	3	6	5
Plzeňský	26,3	-4,3	85,9	8	8	10	8
Karlovarský	31,2	-0,2	99,3	14	14	11	14
Ústecký	27,5	-5,7	82,9	13	10	14	10
Liberecký	25,2	-5,0	83,4	12	11	7	6
Královéhradecký	26,0	-4,3	85,7	11	7	8	7
Pardubický	23,4	-7,0	77,1	9	6	9	4
Vysočina	20,4	-3,4	85,8	1	1	1	1
Jihomoravský	22,5	-3,4	87,0	5	2	3	3
Olomoucký	29,2	-3,1	90,3	6	9	13	13
Zlínský	28,0	-1,3	95,5	10	12	5	12
Moravskoslezský	27,7	-4,5	86,0	7	13	12	11
Ženy							
Hl.m.Praha	6,2	-1,3	82,3	10	14	9	13
Středočeský	4,8	-1,4	77,3	7	9	5	6
Jihočeský	5,6	-3,4	62,0	4	8	14	9
Plzeňský	6,1	-2,8	68,6	12	7	13	12
Karlovarský	4,3	-2,3	65,3	14	6	6	5
Ústecký	5,8	-1,8	75,9	13	12	10	11
Liberecký	4,2	-3,9	51,6	11	13	11	4
Královéhradecký	5,4	-0,3	95,1	9	10	4	8
Pardubický	5,7	-1,1	83,9	8	5	7	10
Vysočina	3,6	-0,7	84,4	1	2	1	1
Jihomoravský	4,0	-0,9	81,0	2	1	2	3
Olomoucký	6,6	-1,7	79,6	6	11	12	14
Zlínský	5,1	-2,2	69,9	3	3	8	7
Moravskoslezský	3,7	-1,6	69,2	5	4	3	2

I nadále platí, že nejnižší sebevraždnost (vyjádřená počtem sebevražd k počtu obyvatel) je hlavně v moravských event. slezských okresech. Z 10 okresů s nejmenší hodnotou ukazatele za hodnocené období jsou jen dva české. Pět okresů z desítky s nejmenší sebevraždností je za období roků 2006-2010 a 2001-2005 shodných. To, že u okresů dochází ale i za období pěti let až k zásadním změnám svědčí např., že okres s nejnižší sebevraždností minule (Plzeň-jih) nyní klesl až na 33. pořadí a že ani jeden z nyní prvních čtyř okresů pořadí s nejnižší sebevraždností nebyl v první desítce v období minulém (dokonce okres Znojmo byl mezi okresy se sebevraždností nevyšší).

Přes předchozí tvrzení o velkém zastoupení moravských event. slezských okresů mezi těmi, které mají velmi nízkou sebevraždnost, jsou paradoxně moravské okresy významně zastoupeny i mezi těmi, které mají sebevraždnost za hodnocené pětiletí největší - mezi desítkou s maximálními hodnotami je jich více jak polovina. Výšší ukazatele ostatní okresy výrazně převyšuje tentokrát okres Tachov a Jeseník.

Okresy s nejmenším a největším počtem sebevražd na 100 tis. obyvatel
průměrné roční údaje za roky 2006-2010

Nejmenší sebevražednost		Největší sebevražednost	
Brno-venkov	9,1	Tachov	23,0
Pelhřimov	9,3	Jeseník	21,7
Chrudim	9,8	Děčín	18,4
Znojmo	9,9	Teplice	18,2
Jihlava	10,2	Šumperk	17,7
Žďár nad Sázavou	10,3	Vsetín	17,6
Brno-město	10,7	Prostějov	17,5
Třebíč	10,7	Domažlice	17,0
Praha-západ	10,8	Bruntál	16,9
Opava	10,8	Hodonín	16,8

Okresů, ve kterých relativní sebevražednost v hodnoceném pětiletí proti předchozímu stejně dlouhému období vzrostla, bylo jen 15 a většinou se jednalo o nárůst nevelký. Velké zvýšení bylo pouze v okrese Tachov.

Ani standardizace údajů (dle struktury obyvatel ve věku 8 a více roků) neměla zásadný vliv na zařazení okresů do skupin podle intenzity sebevražednosti a až na ojedinělé výjimky se ani pořadí okresů výrazněji nezměnilo. Výčet deseti okresů s nejmenším i největším počtem sebevražd na 100 tis. obyvatel je téměř shodný u standardizovaných i nestandardizovaných údajů; obě škály se liší jen o jeden okres (u deseti okresů se sebevražedností nejmenší není u standardizovaných údajů okres Praha-západ, ale je tam okres Rychnov nad Kněžnou, mezi okresy s největší hodnotou je okres Hodonín nahrazen okresem Cheb). Také vlastní pořadí se měnilo jen u některých okresů a to jen mírně. U standardizovaných údajů je opačné pořadí na prvním a druhém místě u minimálních hodnot, nejmenší je v okrese Pelhřimov. Naproti tomu nejvyšší sebevražednost je i dle standardizovaných údajů v okrese Tachov.

Uvedené závěry o sebevražednosti v okresech však svědčí i o tom, že pracujeme s relativně malými čísly a proto dochází i v souhrnech za pětiletá období k velkým výkyvům, které nemusí vždy znamenat trvalý stav.

